

njem, saj bomo imeli manj možnosti za neposredno sodelovanje v delu delovnih teles državnega zbora. Okrepiti bo potrebno zlasti delo s strankami in poslanci ter doseči, da bodo ti prevzemali naše predloge in pripombe za svoje ter jih uveljavljali v zakonodajnem postopku.

Ravno zaradi sprememb poslovnika pa tudi zaradi nekaterih za delavke in delavce pomembnih točk, ki jih je imel Državni zbor RS v programu do konca leta 2002, je ZSSS septembra 2002 prvič organizirala manifestacijo pred poslopjem parlamenta in z njo poslance pred prvim jesenskim zasedanjem opozorila, kakšna so pričakovanja sindikatov v ZSSS do teh pomembnih vprašanj. Zahteve je njena delegacija predala predsedniku Državnega zbora RS Borutu Pahorju.

6. VAROVANJE IN IZBOLJŠEVANJE SOCIALNO-EKONOMSKIH PRAVIC JE NAJPOMEMBNEJŠE

Varovanje in izboljševanje socialno-ekonomskih pravic - z demokratičnimi in po potrebi tudi z drugimi sredstvi, ki jih sindikati lahko uporabljajo v vsaki demokratični družbi - je eno najpomembnejših področij delovanja Svobodnih sindikatov. Pri tem izhajamo iz trdne opredelitve, da so socialno-ekonomske pravice del človekovih pravic, ki morajo biti tako tudi varovane. Mednarodne listine (deklaracije, konvencije, sporazumi) so nam le opora v prizadevanjih, ne pa merilo za določanje ravni socialno-ekonomskih pravic. Zato ne pristajamo na zniževanje pravic iz dela in na podlagi dela, ki so že dosežene in ki so primerljive s pravicami in položajem zaposlenih v Evropski uniji, v katero se Slovenija želi združiti.

Temeljna sindikalna funkcija je varovanje in izboljševanje socialno-ekonomskih pravic članov sindikatov dejavnosti, združenih v ZSSS, in vseh zaposlenih. Trije temeljni načini našega delovanja so bili v tej funkciji.

Najprej sodelovanje v zakonodajnih postopkih, kjer koli je bilo to mogoče, že v pripravljalni oziroma strokovni fazi priprave predlogov zakonov. Številni delovni in strokovni razgovori, pogajanja in prepričevanja so največkrat pripomogla k temu, da je predlog zakona, ki je šel v prvo obravnavo, že nosil pečat naših prizadevanj. Redko kdaj smo bili s svojimi prizadevanji zadovoljni, vendar je vsako izboljšanje zakonskih rešitev v korist delavcev pomenilo našo moralno in strokovno zmago.

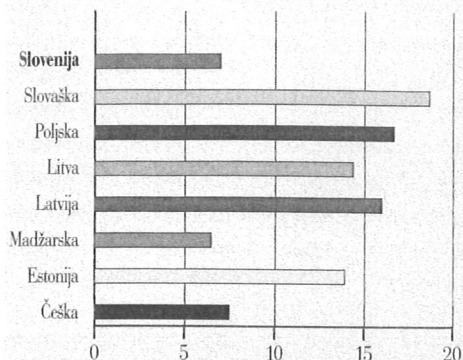
Drugi način je bil socialni dialog oziroma socialno partnerstvo med sindikati, delodajalskimi organizacijami in vlado, v okviru ekonomskega in socialnega sveta ali pa neposredno pri posameznih vprašanjih oziroma zadevah skupnega pomena za vse.

Tretji način je sklepanje kolektivnih pogodb na različnih ravneh, od državne do podjetniške. Kakovost rešitev v posameznih kolektivnih pogodbah je zelo različna. Odvisna je od znanja in usposobljenosti pogajalcev (na obeh straneh), od političnih, ekonomskih in socialnih razmer v Sloveniji ter razmer v svetu in ne nazadnje od odnosa delodajalcev do delavcev. Prepogosto so delavci v Sloveniji le delovna sila ali stroški dela, niso pa samo ljudje z vsemi svojimi dobrimi in slabimi lastnostmi. Pehanje za dobičkom za vsako ceno, in to zlasti na hrbtih delavcev, je ena temeljnih značilnosti preteklega obdobja. Politične in menedžerske elite so pogosto svojo nesposobnost skrivale za zahtevami tujih trgov, globalizacijo, terorizmom in podobnimi aktualnimi strahovi, nesposobne, da bi odgovorile na izzive sodobnega sveta.

Politične, ekonomske in socialne razmere niso bile enake v celotnem obdobju med 3. in 4. kongresom, niti doma, niti v svetu. Slovenija je res odvisna od tujih trgov, vendar pa ne za vsako ceno. Še zlasti, ker to ceno največkrat "plačajo" delavci, katerih pravice se kršijo v imenu konkurenčnosti in globalizacije. Zelo malo je delodajalcev, ki bi delavcem brezpogojno zagotavljali pravice, ki jim gredo na podlagi zakonov in kolektivnih pogodb, še manj je delodajalcev, ki bi jih zanimala kvaliteta življenja delavcev in njihovih družin.

Stopnja nezaposlenosti v državah kandidatkah 2000

ZSSS si je v preteklem obdobju z najrazličnejšimi sredstvi prizadevala - posegla je tudi po javnih protestih in demonstracijah - da bi slovenski oblasti in delodajalcem dopovedala, kje so meje, ko gre za delavske pravice, ki jih ni mogoče prekoračiti. Ocena ravni delavskih pravic, ki smo jo dosegli v preteklem obdobju, ni enotna, saj so v posameznih ocenah velike razlike. Svoje predloge in aktivnosti za zaščito oziroma zavarovanje dosežene ravni pravic smo strokovno oblikovali sami v ZSSS, pogosto s pomočjo in izkušnjami sindikatov v drugih evropskih državah. Ko je šlo za tako imenovane evropske standarde na področju delavskih pravic, je bila neizčrpen vir informacij tudi Evropska konfederacija sindikatov. Zlasti tako imenovani evropski standardi na področju delavskih pravic pa bili pogosto zlorabljeni, saj so pomenili najnižje predpisane evropske (Evropske skupnosti oziroma Sveta Evrope) ali pa celo mednarodne standarde (Mednarodne organizacije dela), ne glede na dejansko raven enakih ali sorodnih pravic v Sloveniji in ne glede na ekonomsko in socialno razvitost slovenske države.

Socialno-ekonomske pravice delavcev v Sloveniji bi lahko že v preteklem obdobju dosegle višjo raven, kot so jih, če bi delodajalci in delodajalske organizacije dejansko opravljali svoje delodajalske funkcije. Biti pravi delodajalec pomeni biti odgovoren za socialno-ekonomski položaj delavca in njegove družine, pomeni prevzemati vse rizike poslovanja in delavcem zagotavljati delo in take pogoje dela, ki jim zagotavljajo človeka vredno delo in življenje ter dostojanstvo. eal takih delodajalcev in takih delodajalskih organizacij še nimamo.

Slovenija je s sklepom Državnega zbora RS marca 1999 potrdila revidirano Evropsko socialno listino (Sveta Evrope) skupaj s protokolom, ki ureja sistem kolektivnih pritožb. Prvo poročilo o izvajanju listine je oddala junija 2001, drugo pa marca 2002. Svobodni sindikati smo ves čas delovali v smislu priznavanja te listine, saj smo bili prepričani, da lahko s svojim zgledom zagotavljanja visoke ravni ekonomsko-socialnih pravic bistveno pripomoremo k spremembam tudi na evropski ravni. Slovenija je bila tako ena izmed prvih treh držav članic Sveta Evrope, ki je s podpisom te listine zagotovila njeno splošno veljavnost s 1. julijem 1999.

Pri usklajevanju slovenske zakonodaje s pravnimi predpisi Evropske unije smo svobodni sindikati delovali z zbiranjem potrebnih informacij o veljavnih predpisih v EU in v državah članicah ter o njihovem izvajanju v praksi, ob spreminjanju ekonomsko-socialnih pravic pa smo zahtevali upoštevanje našega dosedanjega razvoja ter slovenskih izkušenj. Pri tem nas ni oviralo v začetku zelo pogosto zagotavljanje slovenske vlade, da je potrebno znižati raven pravic zaradi vstopa v EU, niti zagotavljanje delodajalcev, da to zahteva konkurenčna usposobljenost podjetij na bodočem enotnem trgu.

Tako smo v novem zakonu o delovnih razmerjih zvišali raven zagotavljanja nekaterih pravic, ki so zdaj določene v zakonu (prej v kolektivni pogodbi), ohranili nekatere že uveljavljene pravice, pri nekaterih pa smo morali slediti novim razmeram (odpoved pogodbe o zaposlitvi).

Kljub poskusom vsiljevanja idej Mednarodnega denarnega sklada oz. Svetovne banke vsem državam nekdanjega vzhodnega bloka ter kandidatkam za vstop v EU, smo iskali svoje rešitve in jih uveljavljali v socialnem dialogu ali z metodami sindikalnega boja. Tako smo edina država iz tega dela Evrope, ki v svoji pokojninski ureditvi ni povzela uveljavitve obveznega drugega stebra pokojninskega zavarovanja, kljub zvišanju vstopnih

pogojev za upokožitev smo ohranili različno starost za ženske in moške ter celo uveljavili nekatere olajšave.

Kadar je bila ureditev ekonomsko-socialnih pravic v EU boljša, smo seveda svoje védenje izkoristili za takšno uveljavitev v Sloveniji (na primer zdravje in varnost pri delu).

Pristopanje k mednarodnim listinam in pogodbam je za zagotavljanje ekonomsko-socialnih pravic v Sloveniji zelo pomembno, saj se je mogoče pri njihovih uveljavitvah v praksi v individualnih in kolektivnih sodnih postopkih sklicevati neposredno na nje, skladno z ustavno določbo.

7.

GLOTNI IN SOCIALNI POLOŽAJ DELAVCEV MORAJO VAROVATI VSI SOCIALNI PARTNERJI

Gmotni in socialni položaj članov sindikatov - zaposlenih, brezposelnih in upokojenih - mora biti vedno varovan z usklajevanjem interesov socialnih partnerjev - države, delodajalcev in sindikatov. Dober gmotni in socialni položaj članov in drugih morata biti predmet zavestne odločitve. Dogovorjena raven gmotnega in socialnega položaja članov sindikatov mora biti tudi spodbuda za gospodarski in družbeni razvoj, mora biti eden od vzvodov za hitrejšo gospodarsko in družbeno prilagajanje najbolj razvitim družbam.

Plače pa so temeljni instrument za ugotavljanje dogovorjene in dejansko dosežene ravni gmotnega in socialnega položaja članov in za primerjavo z drugimi državami. Naša primerjalna skupina ne morejo biti države Srednje in Vzhodne Evrope, ampak razvite države Zahodne Evrope.

Temeljno gibalno razvoja je uravnotežen ekonomski in socialni položaj delavcev in državljanov. Temu izhodišču je ZSSS v obdobju po 3. kongresu posvečala največjo pozornost. Pri tem je bila zlasti izpostavljena nujnost gospodarskega razvoja kot temeljne predpostavke blaginje in socialne pravičnosti. Prek Ekonomsko-socialnega sveta in v neposrednih stikih s socialnimi partnerji ter Vlado RS smo vselej vztrajali, da se po ekonomskem in socialnem razvoju primerjamo z razvitimi državami EU.

Veliko vlogo pri zagotavljanju višje ravni materialnega in socialnega položaja delavcev so imeli sindikati dejavnosti, ki so s pogajanjem, sklepanjem in nadzorom nad uresničevanjem kolektivnih pogodb dejavnosti skrbeli, da se plače in druge pravice iz dela niso slabšale in da se je ohranjala ter izboljševala dosežena raven življenjskega standarda. Nosilno vlogo pri pogajanjih za kolektivne pogodbe dejavnosti so imeli sindikati dejavnosti v okviru ZSSS, drugi sindikati pa so se jim pri teh aktivnostih zgolj priključevali.

8.

EKONOMSKO-SOCIALNI SVET JE MESTO USKLAJEVANJA

Ekonomsko-socialni svet mora postati osrednje mesto in oblika usklajevanja interesov, potreb in možnosti za uveljavljanje in varovanje ekonomskih in socialnih pravic, razmerij in položaja delavcev. Dogovor v ekonomsko-socialnem svetu mora zavezovati vse v njem delujoče socialne partnerje in vlado. Ekonomsko-socialni svet mora zagotavljati tudi učinkovito uveljavljanje v njem usklajenih interesov socialnih partnerjev in vlade.

ZSSS je preko Ekonomsko-socialnega sveta terjala vsestransko in vsebinsko razpravo o ekonomskem in socialnem razvoju. Z lastnimi predlogi in stališči smo skušali vključiti čim širši krog socialnih partnerjev v obravnavo tem in področij, ki so temelj za zagotavljanje ekonomskega razvoja, ohranjanja delovnih mest, zniževanja števila brezposelnih, ustrezne politike plač in zagotavljanja socialne ter materialne varnosti delavcev. Spodbudili smo konkretne razprave o položaju delavcev v predelovalnih dejavnostih, v turizmu in gostinstvu, v gradbeništvu, še zlasti pa smo večkrat zahtevali razpravo o položaju delavcev v tekstilno-predelovalni ter obutveni in oblačilni industriji. V razpravo socialnim partnerjem smo predlagali še: separate k socialnemu sporazumu o politiki plač, razpravo o spremembah zakona o poslancih, celovito razpravo o politiki plač v

Svobodni sindikati si bomo prizadevali, da bodo vsi dogovori v ekonomsko-socialnem svetu upoštevani tudi pri sprejemanju odločitev v parlamentu ter da bodo med socialnimi partnerji usklajeni interesi prevladali nad interesi političnih strank. Učinkovitost ekonomsko-socialnega sveta je mogoče meriti z uveljavljanjem njegovih odločitev v parlamentu ter pri posameznih socialnih partnerjih. Uspešnost ekonomsko-socialnega sveta pa je hkrati tudi podlaga za presojo dosežene ravni ekonomske demokracije.

Republiki Sloveniji, razpravo o predlogu ZSSS, po katerem naj bi imele minimalne plače značaj prednostnega izplačila, zmanjšanje obveznosti plačevanja dohodnine za tiste delavce, ki prejemajo minimalno plačo, razpravo o predlogu, da bi bila podjetja avtobusnega prometa, ki so v zelo slabem položaju, oproščena plačevanja trošarin, razpravo o razmerah, ki so nastale po enostranskem sprejetju zakona o dopolnitvah zakona o minimalni plači, načinu usklajevanja plač in regresu za letni dopust, razpravo o posledicah razpustitve Slovenske razvojne družbe, pobudo sindikata kulture Glosa za razpravo o kritičnem zaostajanju plač v kulturi v primerjavi z javnim sektorjem, razpravo o stanovanjski problematiki, razpravo o posledicah sprememb zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju v zvezi s povračili potnih stroškov zavarovancem za prevoz k izvajalcem zdravstvenih storitev, razpravo o obratovalnem času prodajaln in druge teme.

Vsa ta prizadevanja ZSSS so dala konkretne rezultate z neposrednim angažiranjem ustreznih ministrstev ter naših sindikatov dejavnosti. Sprejeti so bili konkretni programi za ohranjanje in prestrukturiranje sedanjih zmogljivosti. Ocenimo lahko torej, da je bila ZSSS na sindikalni strani glavni akter in predlagatelj razprav o perečih gospodarskih in socialnih zadevah, ki so se nanašale na interese delavcev.

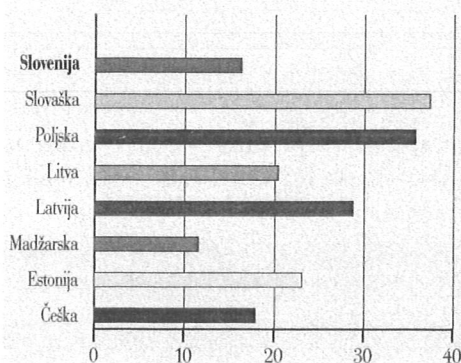
ZSSS je bila v Ekonomsko-socialnem svetu ustvarjalca in pobudnica spreminjanja politike plač, ki mora biti usmerjena v blaginjo, socialno varnost in gospodarski razvoj.

Menimo, da smo z aktivno politiko vsestranskega informiranja in vključevanja socialnih partnerjev in Vlade RS dosegli večjo demokratičnost pri snovanju in izvajanju gospodarskega in socialnega razvoja.

Ekonomsko-socialni svet je v obdobju med kongresoma postal osrednji organ socialnega dialoga in je prispeval k dvigu ravni ekonomske demokracije v državi. ZSSS si je v obdobju med kongresoma prizadevala, da bi bil v državnem zboru sprejet zakon o ekonomsko-socialnem svetu, vendar nam to ni uspelo. Čeprav je bila v ta namen ustanovljena posebna delovna skupina, ki je pripravljala podlage za sprejem zakona, tudi do njegovega predloga ni prišlo. Delo pri zakonu je zastalo zaradi povsem različnih pogledov glede sestave tega organa. K temu je na eni strani prispeval za ZSSS nesprejemljiv zakon o reprezentativnosti sindikatov, katerega posledica je množica reprezentativnih sindikatov na ravni države, ne glede na njihovo organizacijsko, strokovno in akcijsko moč, na drugi strani pa neurejena reprezentativnost delodajalskih organizacij, kjer gospodarska zbornica kot organizacija z zakonsko obveznim članstvom na vsak način želi sodelovati v socialnem dialogu s sindikalnimi in delodajalskimi organizacijami, katerih članstvo je prostovoljno. V ZSSS smo ves čas vztrajali pri ureditvi teh vprašanj v skladu z evropskimi merili, na kar pa nekateri sindikati in delodajalske organizacije niso pristajali.

Kljub temu pa je Ekonomsko-socialni svet postal organ, v katerem so po napornih pogajanjih bili usklajeni za delavce najpomembnejši zakoni, ki jih je v tem obdobju sprejel državni zbor.

Stopnja nezaposlenosti mladih v državah kandidatkah 2000

9. MEDSINDIKALNO SODELOVANJE IN SOLIDARNOST

Svobodni sindikati si bomo prizadevali svoje cilje dosegati samostojno, vendar v sodelovanju z drugimi sindikalnimi organizacijami v Sloveniji - na vseh ravneh naše organiziranosti. Dovolj je bilo drobljenja sil, medsindikalno sodelovanje moramo krepiti v korist vseh delavcev. To sodelovanje pa ne sme biti v škodo vplivu in ugledu Svobodnih sindikatov, ne sme zabrisati prepoznavnosti posameznih sindikatov in mora biti pregledno. Temelj medsindikalnega sodelovanja niso kaki višji cilji, ampak solidarnost med člani - delavci, brezposelnimi in upokojenci - za zavarovanje in izboljševanje dosežene ravni ekonomsko-socialnih pravic in položaja vseh članov sindikatov.

Za uresničevanje svojih ciljev bomo Svobodni sindikati krepili in razvijali sodelovanje s sindikalnimi organizacijami drugih držav in z mednarodnimi sindikalnimi organizacijami. To sodelovanje bomo uporabili tudi pri usklajevanju svojih interesov z drugima dvema socialnima partnerjema.

Značilnost slovenskega sindikalnega gibanja je veliko število sindikalnih organizacij, tako konfederacij kot tudi samostojnih panožnih sindikatov. Proces nadaljnje drobitve sindikatov se je v preteklem obdobju pri nas nadaljeval v nasprotju z večino držav Srednje in Vzhodne Evrope, kjer je v določenem obdobju po padcu berlinskega zidu prišlo do vključevanja samostojnih sindikatov v konfederacije oziroma združevanja sindikatov. Nadaljnjo drobitev sindikalnega gibanja pri nas, ki nedvomno koristi delodajalskim organizacijam in vladi, omogoča tudi slab zakon o reprezentativnosti sindikatov, ki mu je ZSSS ob nastanku nasprotovala in opozarjala na njegove pomanjkljivosti. Dolgoletna praksa izvajanja tega zakona je pokazala na vse pomanjkljivosti in nesmisle tega zakona, ki na eni strani podeljuje reprezentativnost sindikalnim organizacijam brez vmesnega preverjanja za vedno, na drugi strani pa postavlja sindikate dejavnosti v okviru ZSSS v neenak položaj z novo nastalimi sindikati, saj se njihov položaj v praksi pogostokrat izenačuje s slednjimi, velikokrat zgolj poklicnimi in številčno mnogo šibkejšimi sindikati.

Tudi tuji strokovnjaki ocenjujejo, da je v tako majhni slovenski državi veliko preveč samostojnih sindikatov in da bi v prihodnjih letih vendarle morale priti do procesa združevanja, saj razdrobljenost koristi le vladi in delodajalcem, še zdaleč pa ne delavcem. Pri svojih napovedih, kdaj naj bi do teh procesov prišlo, pa niso preveč optimistični, saj opazajo, da je tudi v Sloveniji, tako kot še v nekaterih drugih tranzicijskih državah s sindikalnim pluralizmom, vzrok sindikalne razdrobljenosti v "sindikalnem liderstvu".

Pobuda za povezovanje in tesnejše sodelovanje sindikatov dejavnosti znotraj ZSSS v tri sektorje: industrijski, javni in storitveni ter sindikat upokojenih delavcev, s katero je ZSSS prek medijev povabila vse druge sindikate, naj se pridružijo njenim prizadevanjem za povečanje vpliva sindikatov pri učinkovitejši obrambi delavskih pravic, je pri drugih sindikatih naletela večinoma na negativen odmev in občutek ogroženosti.

V obdobju med kongresoma je bilo veliko boljše sodelovanje z mednarodnimi sindikalnimi organizacijami in sindikalnimi konfederacijami posameznih držav kot z domačimi. Po statusu opazovalca v Evropski konfederaciji sindikatov (EKS), ki ga je ZSSS dobila leta 1997, je bila marca 1999 na seji izvršnega odbora te organizacije soglasno sprejeta v njeno polnopravno članstvo. Dokončna potrditev članstva je bila sprejeta na 9. Statutarnem kongresu EKS junija 1999 v Helsinkih, ki so se ga udeležili tudi delegati ZSSS in na katerem je bil predsednik ZSSS izvoljen v izvršni odbor te organizacije. V nekatera njena delovna telesa in sicer v: odbor za zaposlovanje, odbor za socialno politiko, odbor za enakost in delovno skupino "prihodnost Evrope" smo imenovali svoje predstavnike, ki tvorno sodelujejo pri oblikovanju predlogov in stališč za odločanje v izvršnem odboru. Številčno močne delegacije ZSSS so se udeležile tudi treh množičnih demonstracij, ki jih je Evropska konfederacija sindikatov organizirala v podporo svojim zahtevam ob vrhunskih zasedanjih EU: v Nici, Bruslju in Barceloni.

Čeprav ZSSS ni zaprosila za včlanitev v Mednarodno konfederacijo svobodnih sindikatov (ICFTU), je pričela sodelovati tudi s to organizacijo. Nekateri člani vodstva ZSSS so bili naprošeni naj posredujejo izkušnje svo-

Primerjava minimalnih plač v evrih

Država	1.1. 2001	1.2. 2002
Belgija	1118	1163
Francija	1083	1126
Grčija	466	473
Irska	945	1009
Luksemburg	1259	1290
Nizozemska	1154	1207
Portugalska	390	406
Španija	506	516
Velika Britanija	985	1124
Slovenija	420	437

bodnih sindikatov z različnih področij na seminarjih, ki jih je ICFTU organizirala za sindikaliste iz držav nekdanje Jugoslavije. V delo ICFTU se je vključil tudi Odbor ZSSS za enake možnosti. ZSSS prek elektronske pošte dobiva tudi najrazličnejše informacije ter stališča do pomembnih svetovnih dogodkov in globalizacijskih problemov. Tvorno smo sodelovali tudi na vsakoletnih konferencah Mednarodne organizacije dela ter na nekaterih njihovih seminarjih in tematsko organiziranih konferencah.

Nadaljevalo se je tudi dvostransko sodelovanje s sindikalnimi organizacijami iz tujine. Vendar pa to sodelovanje ni temeljilo toliko na medsebojnih obiskih, ampak na izmenjavi izkušenj, pomoči in nasvetih sindikalnih organizacij pri reševanju posameznih vprašanj in problemov pri nas. To sodelovanje vse bolj prerašča v sodelovanje na podlagi skupnih projektov, ki se financirajo iz različnih programov EU. Poleg okrepitev dvostranskega sodelovanja s sindikati Italije, Avstrije, Hrvaške, Nemčije, Srbije, Črne gore in Makedonije smo v tem obdobju vzpostavili dobro sodelovanje tudi s sindikati Francije in Belgije.

Tik pred širitvijo EU se je povečalo zanimanje tujih sindikalnih konfederacij za našo državo in ZSSS. Tako smo na prošnjo švedskih sindikalnih konfederacij organizirali študijski obisk skupine vodilnih predstavnikov treh konfederacij v Sloveniji ter jim predstavili delovanje ZSSS. Podoben študijski obisk smo morali organizirati za skupino iz Avstrijske zveze sindikatov.

Ker je regionalno sodelovanje v okviru sindikalne delovne skupnosti Alpe-Jadran zamrlo, je do izraza še posebej prišlo sodelovanje ZSSS v Medregijskem sindikalnem svetu Furlanije-Juljske krajine in Slovenije, ki je po ocenah Evropske konfederacije sindikatov vzorčen primer za preostale evropske medregijske sindikalne svete. V obdobju med kongresoma je medregijski svet storil še korak naprej pri zaščiti delavcev z obeh strani meje. S pomočjo sredstev iz programa Interreg je oblikoval svojo spletno stran, na kateri lahko dobijo delavci v slovenskem in italijanskem jeziku informacije iz najpomembnejše italijanske in slovenske delovnopravne in socialne zakonodaje ter iz nekaterih kolektivnih pogodb. Da bi presegli nekatere bojazni glede prostega pretoka delavcev in izboljšali sodelovanje med regijami pred vstopom Slovenije v EU, sta ZSSS in Avstrijska zveza sindikatov pomagali ustanoviti nov medregijski sindikalni svet, v katerem bodo sodelovale regionalne sindikalne organizacije iz avstrijske Koroške ter Gorenjske in Koroške iz Slovenije. Prve rezultate tega sodelovanja lahko pričakujemo v naslednjih letih, saj so se letos šele oblikovali organi sveta, ki bodo v začetku prihodnjega leta pričeli delati po sprejetem programu.

1.**CILJ JE BOGATA DRŽAVA
BOGATIH DRŽAVLJANOV**

Gospodarski in socialni razvoj Slovenije ni sam sebi cilj, ampak mora ustvariti bogato državo z zadovoljnimi bogatimi posamezniki - delavci, delodajalci, kmeti, upokojenci, katerih bogastvo bo rezultat vseh dejavnikov razvoja; ne samo kapitala in dela, ampak tudi znanja, tehnologij, ekološko neoporečnih človekovih proizvodnih, poslovnih in delovnih aktivnosti ter demokratičnega političnega in ekonomskega odločanja.

ZSSS je s programskimi usmeritvami na prejšnjem kongresu sprejela odločitev, da je treba nujno zagotoviti hitrejšo gospodarsko rast in hitrejšo prilagajanje gospodarskemu položaju razvitih držav EU. V ta cilj so bile usmerjene aktivnosti ZSSS; osredotočila se je na spodbujanje učinkovitega gospodarstva in doseganje višje produktivnosti dela. Ta politika je zagotovilo, da se v pogojih globalizacije in neusmiljene tržne konkurence povečuje dodana vrednost, da se povečujejo plače in zagotavljajo sredstva za nujno tehnološko in kadrovske prenovi ter informacijsko tehnologijo in investicije. V ta namen smo organizirali s priznanimi slovenskimi strokovnjaki razpravo o industrijskem razvoju in razvoju človeških dejavnikov.

Ta osrednji cilj pa je moč doseči le z učinkovitim gospodarstvom, z gospodarskimi subjekti, ki bodo usposobljeni in pripravljeni za konkurenčni boj na svetovnem trgu kapitala, znanja, blaga. Gospodarstvo in gospodarski subjekti se ne bodo mogli usposobiti za prodor na tuje trge, če bodo svojo konkurenčnost in sposobnost gradili le na plačah delavcev. Delavci ne morejo biti edini nosilci bremen razvojnih težav.

Država mora opredeliti kriterije za pospeševanje gospodarskega razvoja, še zlasti pa mora opredeliti gospodarske dejavnosti, ki jih bomo v Sloveniji razvijali zaradi primerjalnih prednosti in strukturnih razlogov. Pri tem pa je treba upoštevati tudi mednarodne dogovore in pogodbe.

Vzpostaviti je treba mehanizme in zagotoviti sredstva, ki bodo spodbujala ekonomsko smotrno in učinkovito gospodarjenje s kapitalom oziroma proizvodnimi, delovnimi in poslovnimi zmogljivostmi. Za dosego tega je treba na narodnogospodarski ravni uravnotežiti odhodke, na podjetniški ravni pa stroške posameznih produkcijskih tvorcev, še zlasti pa poceniti klasične funkcije države. V nobenem primeru pa to ne sme pomeniti zniževanja že sicer zelo nizke dogovorjene cene dela s kolektivnimi pogodbami.

Slovenija ne more graditi svoje politike razvoja na nizkih plačah in zastareli tehnologiji. Pomemben dejavnik razvoja je vlaganje v znanje in človeški kapital. Te usmeritve so v večini primerov našle svoje mesto v programu gospodarskega razvoja in v državnem razvojnem programu. Zavedamo se, da je to stalna naloga, ki se mora tudi v bodoče dograjevati in podpreti z davčno in investicijsko politiko države.

Slovenija je tudi po zaslugi ZSSS dosegla uspešne gospodarske kazalce. To nam najbolj potrjuje primerjava naslednjih kazalcev:

Realne stopnje rasti v %	1998	1999	2000	2001
<i>Bruto domači proizvod</i>	3,8	5,2	4,6	3,0
<i>Dodana vrednost</i>	3,	4,6	5,1	3,1
<i>Bruto plača na zaposlenega</i>	3,0	3,3	2,1	2,5
<i>Produktivnost dela</i>	3,8	4,0	3,5	2,4
<i>Izvoz proizvodov in storitev</i>	6,7	1,7	12,7	6,2
<i>Uvoz proizvodov in storitev</i>	10,4	8,2	6,1	2,1
<i>Inflacija - poprečje leta</i>	7,9	6,1	8,9	8,4
<i>Primanjkljaj javnega financiranja</i>	-0,8	-0,6	-1,4	-1,4
<i>Brezposelnost po metodi ILO</i>	7,9	7,6	7,0	6,4

Slovenija je v letu 1998 dosegla bruto proizvod na delavca po kupni moči v višini 14.800 ameriških dolarjev, leta 2000 pa 16.500 ameriških dolarjev. Ta znesek je leta 1999 znašal 69,5 % poprečja 15 držav EU, v letu 2000 pa je znašal ta delež 67,7 %. Iz teh podatkov lahko zaključimo, da naša gospodarska rast ni na ravni držav članic EU. Vse to narekuje, da je nujno pospešiti gospodarsko rast, ker je to edini način postopnega približevanja gospodarski ravni, ki jo želimo doseči.

2. KAPITAL MORA IMETI ZNANE LASTNIKE

Znano lastništvo kapitala je ena izmed predpostavk za učinkovitejše gospodarsko poslovanje in hitrejši gospodarski razvoj. Lastniki in podjetniki morajo biti ekonomsko spodbujeni in motivirani za doseganje čim boljših poslovnih rezultatov in za delitev doseženih učinkov - dobička med kapital in delo v skladu s prispevkom kapitala in prispevkom dela k doseženim poslovnim rezultatom.

Država se mora kot lastnik umakniti iz profitnega zasebnega sektorja. Država naj v svoji lasti, v celoti ali delno, ohrani le tiste najbolj

ZSSS je tudi v preteklosti bila nosilec privatizacije, predvsem z uveljavljanjem metode notranjega odkupa in s tem delavskega delničarstva. Čeprav so nas mnogi odvrčali od uveljavljanja delavskega delničarstva, pa kaže praksa iz preteklega obdobja, da smo imeli zelo prav. V strukturi lastništva se zmanjšuje delež skladov (zmanjšanje za 11,15 %), medtem ko se je delež delavcev, bivših zaposlenih in menedžmenta ustalil na okoli 44 %. Opazen je minimalni porast deleža menedžmenta. Nekoliko večji osip notranjih delničarjev je opaziti v tistih družbah, katerih delnice kotirajo na borzi. Lahko sklepamo, da je v Sloveniji še vedno močna navezanost upokojencev in delavcev na svoje podjetje, kar je vzrok, da se notranje lastništvo v družbah ohranja.

Na področju privatizacije državnega premoženja je bil sprejet krovni zakon. Pripravljeni so zakoni o privatizaciji državnih bank in zavaroval-

vitalne dele dejavnosti oziroma gospodarskih subjektov, ki so nujni za življenje in delo vseh prebivalcev Slovenije, to je v javnih gospodarskih službah. V teh dejavnostih in podjetjih tuji kapital tudi ne more biti večinski.

Svobodni sindikati si bomo prizadevali, da bi se vlada pred sprejemom odločitev o privatizaciji v javnem sektorju - javnih službah in javnih gospodarskih službah - posvetovala s socialnimi partnerji v ekonomsko-socialnem svetu, tudi zato, da bi zavarovali tisto premoženje, ki je bilo ustvarjeno s samoprispevki.

nic. Po drugi strani pa se zaradi tržnih razmer ohranja državno lastništvo v Telekomu. V naslednjih letih pričakujemo pospešeno aktivnost pri privatizaciji državnega premoženja.

Zahteve ZSSS pri privatizaciji državnega premoženja so znane in nedvoumne. V proces privatizacije morajo biti vključeni delavci in denar od prodaje državnega premoženja ne sme biti namenjen prodaji. Denar mora biti usmerjen v odplačilo javnega dolga in za razvoj gospodarstva.

V tem obdobju je prišlo tudi do nekaterih odmevnih prevzemov podjetij od domačih ali tujih lastnikov. ZSSS je pri tem nenehno opozarjala, da je treba pri prevzemih upoštevati tudi interese zaposlenih in ne samo interese kapitala ter da morajo biti naravnani tako, da najmanj ohranjajo zaposlenost, če že ne povečujejo števila delovnih mest.

V ZSSS ocenjujemo, da so bila neposredna tuja vlaganja v preteklem obdobju dokaj skromna. Šele po letu 2001 je čutili njihovo porast. Dejstvo je, da se kot ovire tujim vlaganjem pojavljajo na administrativni strani in nedokončani procesi privatizacije državnega premoženja. ZSSS vseskozi opozarja, da v državi nimamo jasne industrijske in celovite gospodarske politike, kar je tudi vzrok za zaostajanje neposrednih tujih vlaganj. ZSSS podpira predvsem nova vlaganja v tehnologijo, nove proizvode in nove zmogljivosti, ki so pogoj za povečanje družbenega bruto proizvoda in zaposlenosti. Le prevzemi posameznih podjetij so premalo usmerjeni v izpolnjevanje dolgoročnih nacionalnih interesov. Prav zaradi tega bomo tudi v bodoče podpirali vlaganja, ki temeljijo na novih zmogljivostih, odpiranju delovnih mest in zagotavljanju gospodarskega razvoja.

3.

ZAPOSLENI - DELOJEMALCI IN DELNIČARJI

Delavsko delničarstvo mora postati eden izmed načinov nenehnega in stabilnega gospodarskega razvoja, ki naj delavcem zagotavlja vse večjo gmotno in socialno varnost. Zato je treba ustvariti pravne, ekonomske, davčne in druge pogoje in spodbude, ki bodo ohranjali in razvijali delavsko delničarstvo in motivirali notranje lastnike, da bodo postali tudi aktivni lastniki, ki bodo aktivno posegali v poslovanje in razvoj družbe ter tudi povečevali svoje kapitalske vloške v njej.

Delavsko delničarstvo bomo v Svobodnih sindikatih spodbujali, sodelovali pri organiziranju delavskih delničarjev in jim v skladu s svojimi možnostmi zagotavljali vso potrebno pomoč. Delavsko delničarstvo mora prevzeti tudi del odgovornosti za zagotavljanje socialne in materialne varnosti bodočim generacijam z odpiranjem novih delovnih mest in s tem novih zaposlitev.

ZSSS je že od samega začetka privatizacije spodbujala notranje delničarstvo. Praksa tudi kaže, da delavec kot delničar in lastnik premoženja družbe v ničemer ne ovira uveljavljanja delavčevih pravic. Nasprotno, tak delavec je bolj navezan na podjetje in namerja veliko več skrb za ohranjanje in razvoj podjetja.

V ZSSS smo spodbudili zakon o participaciji delavcev na dobiček, ki je trenutno v prvem branju. Ta naša aktivnost je imela namen, da se ohrani delež delavskega delničarstva in hkrati še bolj okrepi skrb delavcev za razvoj podjetja. Zaradi problematike javnih financ in neusklajenosti drugih socialnih partnerjev ta za nas pomemben projekt ostaja in čaka na sprejem.